

Myter og fakta om reformen af fleksjob og førtidspension

Debatten om fleksjob og førtidspension og de forhandlinger, der pt. finder sted i Folketinget, er baseret på en lang række fejlagtige påstande fra regeringens side. Dem gør vi op med nedenfor.

Myte: Udgifterne til fleksjobordningen er løbet løbsk – den er for dyr!

"Udspillet skal bringe udviklingen tilbage på sporet (...) I dag er der knap 55.000 flere personer på førtidspension og i fleksjobordningen end forventet, da reformen blev indgået, og samfundet brugte derfor alene i 2010 over ni milliarder kroner mere end forventet på ordningerne." – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Hovedargumentet for reformen har lydt, at udgifterne til fleksjob og førtidspension er løbet løbsk, og at alene fleksjobordningen koster 11 mia. om året. Det er forkert.

Ganske vist er antal personer i de to ordninger steget med 37.000 fra 2003-2009 – men det modsvares af et fald på 41.000 personer på sygedagpenge, kontanthjælp eller revalidering (*SRSF's kommende reform af førtidspension og fleksjob*, analyse ved økonom og cand.scient. Henrik Herløv Lund)

Derudover ignorerer regeringen de skatteindtægter, der kommer fra fleksjobberne. Hvis de medregnes, koster fleksjobordningen under det halve, nemlig 5,5 mia. kr. (se Beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål 172 af 7. marts 2012). Heraf udgør udgiften til ledighedsydelse 1.7 mia.

Endelig ser regeringen helt bort fra, at fleksjobberne faktisk bidrager stort til samfundets økonomi! 52.100 fleksjobbere svarer til 20.000 fuldtidsansatte, der svarer til en årlig værditilvækst på med 11,4 mia. kr. Det følger af simple beregninger foretaget af HK Østjylland i 2010.

Myte: Mange fleksjobbere får tilskud til meget høje lønninger

Det har forlydt, at mange fleksjobbere har tårnhøje lønninger og tilskud. Det er ikke korrekt. Pt. er det aktuelle loft for beregning af tilskud på kr. 466.594 kr. Staten betaler enten 2/3 eller 1/2 heraf i tilskud til virksomheden. Men kun 3 % af fleksjobberne tjente i 2010 kr. 466.594 eller derover. (Beskæftigelsesministerens svar på spørgsmål 173 af 28. marts 2012).

Det er forkert at fremstille denne gruppe som specielt udgiftstunge. For det første fordi de er så få. For det andet fordi arbejdsgiveren jo betaler alt hvad der går ud over henholdsvis 2/3 eller 1/2 af loftet for beregning af tilskud. Hertil kommer, at højtlønnede fleksjobbere betaler tilsvarende mere i skat, for manges vedkommende mere, end staten yder i tilskud.

Myte: Reformen får kun negative konsekvenser for højtlønnede fleksjobbere

Det lyder i debatten (for eksempel ved Mette Frederiksens præsentation af reformen), som om at de højest lønnede fleksjobbere vil gå ned i indtægt og fremstillet det som om ordningen blot betyder, at man "omfordeler" fra højt- til lavtlønnede fleksjobbere. Det har ikke meget med virkeligheden at gøre. Reformforslaget går hårdt ud over fleksjobbere med helt almindelige lønninger. Det fremgår af Beskæftigelsesministeriets egne tabeller (notet 12.03.12). Og det er vel egentlig logik, for hvordan skulle reformen ellers frembringe en besparelse på 1,9 mia. kroner i 2020?

Myte: Reformen vil give fleksjobberne incitament til at arbejde mere

"[Regeringen ønsker] en ordning, som i højere grad tilskynder fleksjobansatte til at øge antallet af arbejdstimer" – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Fremover skal fleksjobbere kun have fuld løn for deres effektive arbejdstimer – den "reelle arbejdstid" som det hedder i oplægget. De lavtlønnede behøver ikke arbejde ret meget for at få fuldtidsløn og får altså snarere incitament til at arbejde mindre (Beskæftigelsesministerens svar på spg. 250). Det samme gælder de højtlønnede, der ellers skaber størst værditilvækst, for de vil iflg. forslaget aldrig kunne få en fuldstidsløn,

uanset hvor meget de arbejder. Det betaler sig ikke for dem at arbejde mere, for så bliver tilskuddet bare mindre.

Myte: Borgere, der allerede er tilkendt fleksjob eller førtidspension, bliver ikke ramt af reformen.

"Regeringens udspil får ikke konsekvenser for de mennesker, der i dag er på førtidspension, medmindre de fremover flytter uden for EU. Fleksjobansatte bliver kun berørt, hvis de får et nyt fleksjob." – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Regeringen har understreget, at de ikke lovgiver med tilbagevirkende kraft, og at nuværende førtidspensionister og fleksjobbere ikke rammes af reformen. Det er kun delvis rigtigt.

Det er rigtigt, at nuværende fleksjobbere kan fortsætte i jobbet under de nuværende betingelser. Men hvis de skifter job bliver de omfattet af de nye regler, dvs. der er stor risiko for lønnedgang, afhængig af, hvor mange timer de kan arbejde. Det vil medføre, at mange fleksjobbere vil føle sig stavnsbundet i deres nuværende job, og at de vil være mere udsatte for et pres fra arbejdsgiveren. Dermed *bliver* de uomtvisteligt ramt af reformen.

De fleksjobbere, der i dag er på ledighedsydelse, får forringet deres forhold med det samme, gennem en lavere ledighedsydelse hvis de vælger medlemskab, eller gennem en nedsættelse til kontanthjælpsniveau, hvis de vælger at stå uden for A-kassen (se afsnittet om at ledige fleksjobbere sidestilles med andre ledige).

Myte: Med reformen bliver ledige fleksjobbere sidestillet med andre ledige

"Fleksjob er en integreret del af arbejdsmarkedet, hvorfor det kun er naturligt, at der gælder de samme regler for ledige fleksjobansatte som for andre ledige. (...) Derfor skal perioden på ledighedsydelse følge den almindelige dagpengeperiode." – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Ledige fleksjobbere vil iflg. forslaget få mulighed for at vælge medlemskab af A-kasse. Derved kan de opnå ledighedsydelse, der dog nedsættes fra de nuværende 91 % af max. Dagpengesats (p. t. kr. 15.535,- pr. måned) til 89 % af max. dagpengesats (p. t. kr. 15.188,-). Hvis man ikke ønsker A-kassemedlemskab må man nøjes med en sats på kontanthjælpsniveau (p.t. kr. 10.248 kr. om måneden for enlige, og kr. 13.732 for forsørgere). Ved medlemskab af A-kassen omfattes man af samtlige regler med hensyn til varighedsbegrænsning, rådighed, aktivering og jobsøgning. Det betyder at man som ledig fleksjobber mister retten til ledighedsydelse efter to år, eller tidligere, hvis man ikke har kunnet leve op til reglerne). Derefter henvises man til kontanthjælpsatsen.

Dette skal sammenlignes med de nuværende regler, hvor fleksjobbere modtager ledighedsydelse (91 % af max dagpengesats) indtil de finder et fleksjob.

Retten til ledighedsydelse kan genoptjenes gennem 52 ugers fleksjob (der er ikke noget timekrav). Men det skal ses i lyset af, at arbejdsløsheden blandt fleksjobbere er ca. 4 gange højere end for andre A-kassemedlemmer, nemlig ca. 25 %.

Tabel 1

Medlem af a-kasse og berettiget til den høje tilskudssats (starttilskud på 98 pct. af maksi-male dagpenge)

Månedsløn inkl. pension ved en effektiv arbejdsuge på 6 timer, 15 timer eller 20 timer i forslaget til en ny fleksjobordning og ved ordinær ansættelse på fuld tid. (2012-p/l)

Kasseassistent	19.100	20.700	20.700	20.700
Rengøring	19.600	24.000	25.500	25.500

Buschauffør	20.100	25.200	27.700	29.700
Pædagog	20.500	26.100	28.100	33.200
Håndværker	20.700	26.400	28.500	35.100
Gymnasielærer	21.900	28.300	31.000	45.400

Tabel 2

Ikke-medlem af a-kasse (starttilskud på 88 pct. af maksimale dagpenge))

Kasseassistent	17.400	20.700	20.700	20.700
Rengøring	17.900	22.200	24.500	25.500
Buschauffør	18.400	23.500	25.500	29.700
Pædagog	18.800	24.400	26.400	33.200
Håndværker	19.000	24.700	26.800	35.100
Gymnasielærer	20.200	26.600	29.300	45.400

Det er værd at påpege, at den tredje talkolonne er rent teoretisk, eftersom fleksjob kun bevilges til folk med mindst 50 % nedsat arbejdsevne. Hvis de kunne arbejde 20 timer effektivt, ville de under de nuværende regler være henvist til ordinær beskæftigelse.

Myte: Reformen vil gøre det lettere for lavtlønnede fleksjobbere at oppebære en normal fuldtidsløn.

I flere interview har regeringens ministre fremhævet, at den nye tilskudsordning vil gøre det lettere for lavtlønnede fleksjobbere at få en almindelig fuldtidsløn. Det er ikke korrekt, for i den nuværende ordning får man netop fuldtidsløn uanset timetal og lønniveau. Det indrømmer beskæftigelsesminister Mette Frederiksen faktisk selv: "I den nuværende ordning modtager fleksjobansatte normalt ordinær fuldtidsløn, og lønnen er uafhængig af arbejdsindsatsen." (Beskæftigelsesministerens svar på spg. 250).

Hertil kommer, at fremtidens fleksjobbere i realiteten vil være deltidsansatte. Der beregnes kun pension og feriepenge for de timer, de aflønnes hos arbejdsgiveren, hvilket for alle fleksjobbere vil betyde en væsentlig nedgang i pensionsopsparingen, sammenlignet med den nuværende ordning, hvor der opspares pension af fuldtidslønnen.

Myte: De nuværende fleksjobbere kan sagtens leve op til de nye timekrav

På et samråd om fleksjobreformen 28.03.12 udtalte beskæftigelsesminister Mette Frederiksen, at "fleksjobberne arbejder allerede ret meget". Derfor vil det ikke være et problem, at mange fleksjobbere fremover vil skulle arbejde omkring 18,5 timer om ugen for at få en normal fuldtidsløn, mente hun.

Men det er forkert, for fleksjobberne skal efter regeringens forslag ikke blot præstere 18,5 mødetimer, men 18,5 effektive arbejdstimer ("reel arbejdstid", som det hedder i oplægget. Og det når de færreste op på: "I den eksisterende ordning modtager arbejdsgiveren tilskud på 2/3 af lønnen for omkring 75 % af målgruppen. Dette svarer til, at fleksjobansatte burde arbejde omkring 12 timer." (Beskæftigelsesministerens svar på spg. 234) .

Myte: Mange fleksjobbere vil kunne arbejde mere, hvis de får incitament til det.

"Mange af de fleksjobansatte får det bedre over tid, og derfor skal ingen som udgangspunkt være i ordningen mere end fem år ad gangen." (...) "Samtidig ønsker regeringen en ordning, som i højere grad

tilskynder fleksjobansatte til at øge antallet af arbejdstimer, hvis de kan, og eventuelt skifte fleksjobbet ud med et ordinært job.” – reformudspillet ‘En del af fællesskabet’

Regeringen antager, at fleksjobbere kan få det bedre, hvis de får økonomisk incitament til det. Det er der intet, der tyder på. I DISCUS landsdækkende fleksjobanalyse, som regeringens reform trækker på, er det faktisk kun 8 % af fleksjobberne, der angiver, at de har fået øget deres arbejdslevne over tid. 86 % angiver, at de kan det samme eller mindre, end da de begyndte i fleksjobbet. Og i DISCUS borgerundersøgelse angiver kun 3 % af fleksjobberne, at de måske ville kunne arbejde mere, hvis de fik økonomisk incitament til det.

Myte: Reformen vil gøre det lettere for folk at få et fleksjob, selvom de kun kan arbejde meget få timer

”Regeringen ønsker en fleksjobordning, som i højere grad har fokus på at sikre, at mennesker med en meget begrænset arbejdslevne får adgang til arbejdsmarkedet.” – reformudspillet ‘En del af fællesskabet’

Fremover skal det være muligt at komme i fleksjob, selvom man kun kan arbejde 2 timer om ugen. Det vil få færre på førtidspension og flere i arbejde, mener regeringen. Det er meget usandsynligt, at arbejdsgiverne vil ansætte fleksjobbere i så få timer - ikke engang i de særligt rummelige socialøkonomiske virksomheder:

”Jeg tror ikke på, at der findes ret mange arbejdsgivere, der vil ansætte fleksjobbere på under 8 timer om ugen. Det vil være meget vanskeligt at få en tilknytning til en virksomhed, hvis man er der i så få timer. Hvis man fratrækker tid til pauser, toiletbesøg, small-talk etc., som også hører med til en arbejdsdag, vil der også være meget lidt reel arbejdstid tilbage.” – Inger Steen Møller, direktør for den socialøkonomiske virksomhed Huset Venture og medlem af Det Regionale Beskæftigelsesråd i Nordjylland, i Nordjyske 26.03.12.

”Jeg tvivler på, at der er ret mange virksomheder, der vil oprette fleksjob med kun to-fem timers arbejdstid om ugen. Selve administrationen af ordningen vil være en barriere, og personen vil ikke blive en del af virksomheden, hvis man arbejder så få timer”. – Erik E. Simonsen, underdirektør i DA. i MetroXpress 01.02.12.

Regeringen har ingen konkrete bud på, hvordan de mange nye fleksjob skal findes, når der i forvejen er ca 17.000 ledige fleksjobbere. Direkte adspurgt svarede beskæftigelsesminister Mette Frederiksen slet og ret, at ”det er en kollektiv hovedpine” (samråd i Beskæftigelsesudvalget 28.03.12).

Myte: Reformen vil gøre det mere attraktivt at ansætte fleksjobbere

”Det skal være mere attraktivt for virksomheder at ansætte mennesker i et fleksjob, selvom det i en periode kun drejer sig om få timer om ugen. (...) Arbejdsgivere skal i fremtiden kun betale løn for den arbejdsindsats, den fleksjobansatte reelt yder. Det skal sikre, at virksomheder får større tilskyndelse til at ansætte personer med meget begrænset arbejdslevne” – reformudspillet ‘En del af fællesskabet’

Stik imod regeringens intentioner vil reformen i praksis gøre det mindre attraktivt at ansætte fleksjobbere.:

”Arbejdsgiverne skal betale mere for at have en fleksjobber ansat. Der skal betales overenskomstmæssig timeløn for de timer, som fleksjobbereren yder. Det betyder, at der ikke længere vil være den elastik i aflønningen, som gør, at det vil være rentabelt for en arbejdsgiver at ansætte en person i fleksjob. (...) [Det bliver] også mere bureaukratisk, da fleksjobbere under 40 år fremover skal have genvurderet deres fleksjob hvert 5. år” -- Inger Steen Møller, direktør for den socialøkonomiske virksomhed Huset Venture og medlem af Det Regionale Beskæftigelsesråd i Nordjylland, i Nordjyske 26.03.12.

I Information d. 19.3. påpeger underdirektør i Dansk Arbejdsgiverforening, Erik Simonsen, at virksomhederne skal godtgøres, hvis de ansætter en medarbejder med væsentlig lavere produktivitet: *”Hvis folk skal have det samme i løn er man dum, hvis man ansætter dem, der er mindst effektive.”*

De nævnte udtalelser tyder på, at det vil være overordentligt svært for fleksjobbere at konkurrere på arbejdsmarkedet om de deltidsjobs der er til rådighed. Hvorfor skulle arbejdsgiveren ansætte en person med nedsat erhvervslevne i 12 eller 15 timer, hvis han kan få en fuldt arbejdsfør person i samme antal timer til den samme løn, uden de ekstraudgifter det kan medføre at have en fleksjobber ansat, i form af mere sygefravær, skånehensyn og indretning af arbejdspladsen?

Hertil kommer, at fleksjobbere ved jobansøgning stilles i en meget sårbar position, hvor denne – i modsætning til i dag – skal indgå i en forhandling om hvor mange timers effektiv arbejdstid, man kan levere. Her vil arbejdsgiveren have en klar interesse i, at presse fleksjobberen ned i tid, under henvisning til at vedkommende ikke er 100 % effektiv.

Alligevel er ikke alle arbejdsgivere begejstret for at skulle vurdere den enkelte fleksjobbers reelle arbejdsevne. Som ovennævnte næstformand i DA sigte i interviewet i Information: *"Det bliver for kringlet at skulle vurdere den enkeltes effektivitet. I stedet bør man fastholde et løntilskud af en vis størrelse til arbejdspladsen, så man ikke skal til at lave timeudredninger."*

Myte: I dag parkeres mange unge på permanent førtidspension

"[Det er] grundlæggende forkert, at vi som samfund sender unge mennesker på livslang pension." – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Der har aldrig været tale om, at nogen parkeres på førtidspension og derefter ingen muligheder har for at arbejde. For det første giver den nuværende pensionslovgivning mulighed for midlertidig tilkendelse af førtidspension, hvis der er forventning om, at erhvervsevnen kan forbedres. For det andet er det med den nuværende lovgivning muligt at have et skånejob ved siden af sin førtidspension. For det tredje kan førtidspensionen sættes i bero eller afmeldes, hvis pensionisten får det bedre.

Hertil kommer, at revalideringsordningen allerede giver mulighed for den indsats, som regeringen ønsker med de såkaldte "ressourceforløb", men denne ordning bruges kun meget lidt.

Det betyder ikke, at regeringens forslag om "ressourceforløb" og bedre sagsbehandling forbedring er en dårlig ide. Det kan være et alternativ til tilkendelse af førtidspension til visse unge, men det kræver at forsørgelsesgrundlaget er i orden, og at der er et arbejdsmarked og et uddannelsessystem, der er villig til at tage imod dem.

Ingen af dele synes at være opfyldt med regeringens forslag.

I værste fald kan unge mennesker blive udsat for det ene ressourceforløb af 5 års varighed efter det andet i perioden fra de er 18 til de er 40 år, til en sats der svarer til kontanthjælp (dog med tillæg for forsørgere og uden ægtefælleafhængighed). Og der står intet i oplægget om, hvordan man vil sikre, at der er plads til dem på uddannelserne eller på arbejdspladserne, og hvilke krav der stilles til institutioner og virksomheder mhp. at tage sig ordentligt af de unge mennesker. Den egentlige forskel kan meget vel være, at de unge "parkeres" i årevis på en lavere ydelse, end den førtidspension de ville være berettiget til efter de nuværende regler.

Netop dette bekymrede da også *Mette Frederiksen*, inden hun blev minister: *"Der er ingen mennesker, der kan holde til at gå i uvished omkring deres egen situation, deres liv, deres uddannelse, deres beskæftigelsesmuligheder. Og derfor tror jeg, at skal vi lave udviklingsforløb (...) så skal der være en meget klar slutdato." Alternativt, udtalte Mette Frederiksen, "er jeg bange for, [at forløbet] kan være invaliderende i sig selv."* (høringen Udstrakt hånd eller knytnæve, Axelborg 25.01.11)

Myte: Reformen investerer mange penge i de ressourceforløb, der skal forhindre, at unge mennesker førtidspensioneres

"Regeringen er villig til at investere (...) Derfor afsætter regeringen ca. 1,4 milliarder kroner årligt til indsatsen, når forløbene er fuldt indfaset." – reformudspillet 'En del af fællesskabet'

Det er ikke rigtigt, at regeringen "afsætter" 1,4 mia. kroner årligt til dette formål. Investeringen i ressourceforløb og bedre sagsbehandling til unge under 40 år (i alt kr. 0,8 mia) finansieres i alt væsentligt af denne gruppe selv, fordi denne gruppe unge får en væsentlig lavere ydelse, end den førtidspension de ville være berettiget til efter de nuværende regler, nemlig forskellen mellem kontanthjælpsatsen på kr. 10.248 kr. om måneden for enlige, og den nuværende sats for førtidspension kr. 17.075 for enlige (Se

Arbejdsmarkedsstyrelsens notat "Samlet oversigt over økonomien i udspil om reform af førtidspension og fleksjob af 29. februar 2012).